

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ
ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»**

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор

 Л.К. Задорожна

«31» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методологія наукових досліджень в галузі освіти

Рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

2023 – 2024

Робоча програма складена на основі навчальної програми з дисципліни «Методологія наукових досліджень в галузі освіти», розглянутої та схваленої на засіданні кафедри педагогіки та освітнього менеджменту (протокол № 14 від «30» серпня 2023 р.) та затвердженої на засіданні Вченої ради КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» (протокол № 4 від «31» серпня 2023 р.)

Розробник: Кравчук Оксана Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та освітнього менеджменту

Протокол № 15 від «01» вересня 2023 р.

Завідувач кафедри

(Підпис)

Курисюва Л.В.
(Прізвище та ініціали)

Гарант освітньої програми

(Підпис)

Лозинков С.В.
(Прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 4 годин – 120 змістових модулів – 2	Галузь знань <u>0101 Педагогічна освіта</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>011 Освітні, педагогічні науки</u> (код і назва) Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)	Обов'язкова	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	
		<i>Семестр</i>	
		1-й	
		<i>Лекції</i>	
		10 год.	
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		6 год.	
		<i>Самостійна робота</i>	
104 год.			
Форма підсумкового контролю: іспит			

Вступ

Навчальна програма обов'язкової дисципліни «**Методологія наукових досліджень в галузі освіти**» складена відповідно до освітньої програми підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є українськомовна академічна комунікація та інформаційні технології, спрямовані на набуття практичних навичок, необхідних для успішного створення публічного наукового продукту в галузі педагогіки.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу. Викладається на першому році навчання (1-й семестр).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування навичок академічної культури, академічної грамотності, академічного письма, необхідних для успішного провадження науково-дослідницької та науково-навчальної роботи у вищій школі, а також навичок практичної роботи з інформаційно-пошуковими технологіями в

умовах їхнього постійного розвитку і оновлення для досягнення поставленої науково-дослідницької мети.

Мета передбачає розв'язання наступних **завдань**: подання основних відомостей про академічне письмо як один із різновидів наукового (академічного) спілкування, про теоретико-методологічне підґрунтя академічного письма, формування вмій і практичних навичок використання засобів мови для створення відповідних зразків академічного письма, актуалізація інформації щодо інтерпретації академічного тексту (змістове наповнення, інтертекстуальні зв'язки, композиція та архітектоніка і т.ін.).

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів таких **компетентностей**:

а) інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати комплексні проблеми у галузі освіти/педагогіки у процесі дослідницько-інноваційної та професійної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики.

б) загальних (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, оцінювання й синтезу нових ідей.

ЗК 3. Здатність організувати і здійснювати наукові дослідження.

ЗК 5. Здатність спілкуватися в усній та письмовій формі українською та англійською мовами з метою презентації і обговорення результатів наукового дослідження.

в) спеціальних (фахових) (СК):

СК 1. Здатність застосовувати концептуальні та методологічні знання з освітніх, педагогічних наук.

СК 3. Здатність до пошуку, обробки, аналізу та узагальнення інформації для проведення самостійних наукових педагогічних досліджень в освітній галузі.

СК 4. Здатність ініціювати, розробляти та управляти дослідницько-інноваційними та освітніми проектами.

СК 7. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у науковій та професійній діяльності.

Кінцеві **програмні результати навчання**, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна.

ПРН 1. Аналізувати, оцінювати та розвивати наукові ідеї;

ПРН 3. Планувати, реалізовувати та коригувати наукове дослідження.

ПРН 5. Спілкуватися академічною українською та англійською мовами у професійній діяльності та дослідженнях, наукових та експертних знань з науковою спільнотою та громадськістю в галузі освіти.

ПРН 6. Презентувати результати наукових досліджень та обґрунтовувати висновки у науковому та освітньому контексті.

ПРН 9. Володіти концептуальними та методологічними знаннями в галузі освіти і педагогіки та застосовувати їх на практиці.

ПРН 10. Знати та використовувати сучасну, термінологію новітні теорії, концепції, технології у сфері наукового дослідження та освітньої практики.

ПРН 12. Здійснювати критичний аналіз, огляд і узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження.

ПРН 13. Використовувати результати національних та зарубіжних наукових досліджень та позитивних практик.

ПРН 14. Ініціювати, організовувати та реалізовувати дослідницько-інноваційні та освітні проекти, складати проектні пропозиції щодо залучення фінансування, застосовувати механізми реєстрації прав інтелектуальної власності.

ПРН 17. Знати і застосовувати ІКТ-технології для реалізації дослідницької та професійної діяльності.

Очікувані результати навчання.

Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.

Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.

Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в галузі освіти.

Дотримуватися правил академічної доброчесності.

Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для дослідження в галузі освіти.

Планувати, організовувати, здійснювати і презентувати дослідження та/або інноваційні розробки в галузі освіти.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин (10 лекційних, 6 практичних, 104 – самостійна робота), що становить 4 кредити ЄКТС.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Українськомовна академічна комунікація

Тема 1. Основні засади академічного письма як одного із різновидів наукового (академічного) спілкування.

Основні характеристики поняття академічного письма. Традиції академічного спілкування та міжнародний досвід. Сучасне поняття академічної грамотності та його структура. Концепція «персональний процес – практика – публічний продукт» у створенні академічних текстів. Жанри академічного письма: первинні та вторинні.

Тема 2. Академічна доброчесність. Етичний кодекс ученого

Академічна культура та етика в науковій роботі. Права й обов'язки учасників наукового дискурсу. Основні форми вияву академічної недоброчесності. Західний досвід запобігання недоброчесності. Поняття плагіату і самоплагіату. Українське законодавство про авторське право і плагіат. Діяльність української спільноти «Дисергейт» у протидії і запобіганні плагіату в наукових роботах. Етичні кодекси

науковців. Бухарестська декларація етичних принципів вищої освіти. Сервіси для перевірки академічного тексту на плагіат (Unicheck, plagiarisma.net, copyscape.com, quetext.com тощо).

Змістовий модуль 2. Створення та аналіз академічного тексту

Тема 3. Основні категорії академічного тексту

Наукове знання як специфічний зміст наукового тексту. Інформативність, членованість, зв'язність, лінійна послідовність, цілісність, перспекція, модальність, завершеність як основні категорійні ознаки академічного тексту.

Тема 4. Змістове наповнення академічного тексту

Предметний зміст нового знання крізь призму відомого, усталеного. Реалізація категорій об'єктивності, суб'єктивності й оцінності під час подачі теоретичних відомостей. Наукова дискусія. Доведення/спростування актуалізованих тверджень. Креативність та креативне мислення. Критичне мислення. Генерація ідей: методи та технології.

Тема 5. Інтертекстуальність академічного тексту

Поняття про свій/чужий текст. Групування джерел. Систематизація матеріалу. Переказ, перефразування, компіляція. Покликання, перепокликання та цитування, перецитування, самоцитування: доцільність, вмотивованість, аргументованість, коректність. Робота з бібліографією. Укладання списку використаних джерел в науковій роботі: основні принципи і стандарти. Можливості референс-менеджерів (EndNote, Mendeley, Zotero).

Тема 6. Структура академічного тексту

Цілісність академічного тексту. Єдність організації тексту і принцип тріади. Моделі академічного тексту (гамбургер-модель, центральна модель базового академічного письма, риторична тріада). Абзац як структурний елемент академічного тексту і засіб реалізації категорій зв'язності й цілісності. Структура абзацу. Роль першого речення в абзаці. Зв'язок вступу та висновків. Співвідношення теми, мети, завдань і висновків академічного тексту. Практика нелінійної організації тексту. Написання тез.

Змістовий модуль 3. Використання інформаційно-пошукових технологій для створення академічного тексту

Тема 7. Різні парадигми створення тексту. Можливості текстового процесора Scrivener

Онлайн сервіси для створення тексту. Можливості Scrivener. Створення нового текстового документу. Налаштування параметрів. Створення картографічної системи. Форматування карток та виду екрану. Метадані: хештеги та ключові слова, коментарі, імена. Перелінковка. Створення гіперпосилань. Створення структури. Імпорт/експорт даних. Робота з інтелект-картами (MindMup2 for GoogleDrive, MindMeister, мобільні додатки для створення карт). Створення резервних копій документу/проєкту. Компіляція документу в формат для друку. Можливості текстового процесора Microsoft Office Word і таблиць Microsoft Office Excel.

Тема 8. Використання мобільних додатків і онлайн сервісів для організації роботи над академічним текстом на всіх етапах – від написання до презентації

Додатки для самоорганізації (21day, Who`s next?!, aTimeLogger, Pomodoro, BlockSite). Сервіси для роботи з покликаннями (скорочення, переведення у вигляд QR коду. Модифікація QR кодів). Міжнародні онлайн-ресурси наукових спільнот (ScienceCommunity, ResearchGate, GoogleAcademy). Створення мультимедійних презентацій: основні вимоги. Різновиди сервісів для створення презентацій (Prezi, Canva, Emaze, Microsoft PowerPoint).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Заочна форма				
	Усього	у тому числі			
		Л	П	лаб	сам. роб
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Українськомовна академічна комунікація					
Тема 1. Основні засади академічного письма як одного із різновидів наукового (академічного) спілкування.		1			14
Тема 2 Академічна доброчесність. Етичний кодекс ученого.		1	2		14
Разом за змістовим модулем		2	2		28
Змістовий модуль 2. Створення та аналіз академічного тексту					
Тема 3. Основні категорії академічного тексту		2			14
Тема 4. Змістове наповнення академічного тексту		1			14
Тема 5. Інтертекстуальність академічного тексту		1			14
Тема 6. Структура академічного тексту		2	2		14
Разом за змістовим модулем		6	2		56
Змістовий модуль 3. Використання інформаційно-пошукових технологій для створення академічного тексту					
Тема 7. Різні парадигми створення тексту. Можливості текстового процесора Scrivener		1			10
Тема 8. Використання мобільних додатків і онлайн сервісів для організації роботи над академічним текстом на всіх етапах – від написання до презентації		1	2		10
Разом за змістовим модулем		2	2		20
Усього годин	120	10	6		104

5. Методи навчання

Лекція, практичні заняття, дискусія, постановка й обговорення проблемних питань, виконання самостійних завдань, робота в наукових бібліотеках, мережі Інтернет, різноаспектний лінгвістичний аналіз різножанрових дискурсів і текстів, спостереження за вербальними і невербальними особливостями поведінки в міжособистісному та масовому спілкуванні, експериментальні дослідження.

6. Питання для підсумкового контролю

1. Основні характеристики поняття академічного письма.
2. Традиції академічного спілкування та міжнародний досвід.
3. Академічна культура та етика в науковій роботі. права й обов'язки учасників наукового дискурсу.
4. Основні форми вияву академічної недоброчесності. Західний досвід запобігання недоброчесності.
5. Поняття плагіату і самоплагіату. Українське законодавство про авторське право і плагіат.
6. Діяльність української спільноти «Дисергейт» у протидії і запобіганні плагіату в наукових роботах. Етичні кодекси науковців.
7. Наукове знання як специфічний зміст наукового тексту.
8. Інформативність, членованість, зв'язність, лінійна послідовність, цілісність, перспекція, модальність, завершеність як основні категорійні ознаки академічного тексту.
9. Предметний зміст нового знання крізь призму відомого, усталеного. Реалізація категорій об'єктивності, суб'єктивності й оцінності під час подачі теоретичних відомостей.
10. Наукова дискусія. Доведення/спростування актуалізованих тверджень.
11. Креативність та креативне мислення. Критичне мислення. Генерація ідей: методи та технології.
12. Поняття про свій/чужий текст. Групування джерел. Систематизація матеріалу.
13. Переказ, перефразування, компіляція. Покликання, перепокликання та цитування, перецитування, самоцитування: доцільність, вмотивованість, аргументованість, коректність.
14. Цілісність академічного тексту. Єдність організації тексту і принцип тріади.
15. Моделі академічного тексту (гамбургер-модель, центральна модель базового академічного письма, риторична тріада)
16. Абзац як структурний елемент академічного тексту і засіб реалізації категорій зв'язності й цілісності. Структура абзацу. Роль першого речення в абзаці.
17. Зв'язок вступу та висновків. Співвідношення теми, мети, завдань і висновків академічного тексту. Практика нелінійної організації тексту.
18. Створення мультимедійних презентацій: основні вимоги.
19. Підготовка і написання наукового тексту. Аналіз прочитаних теоретичних джерел (узагальнення, реферування, компіляція тощо).
20. Структурування тексту. Автоматизовані системи роботи з науковим текстом. способи опрацювання фактичного матеріалу.
21. Робота з бібліографією. Укладання списку використаних джерел в науковій роботі: основні принципи і стандарти.

7. Методи діагностики успішності навчання:

Контроль засвоєння змісту курсу здійснюється у такий спосіб:

1. Поточний контроль: відповіді на практичних заняттях оцінюються максимально в 5 балів кожне (загалом – 40 балів);
2. модульний контроль: тестові опитування після кожного модуля оцінюються максимум на 5 балів (загалом – 40 балів);
3. підсумковий контроль: тестове опитування – 20 балів.
4. Для додаткового отримання балів: неформальна освіта – проходження одного або двох онлайн-курсів із подальшим отриманням сертифіката та контрольною перевіркою набутих знань та навичок (максимум 5-6 балів за кожен, загалом – 12 балів). У разі бажання підвищити підсумкову оцінку здобувач також може відповісти на запитання на іспиті.

8. Безкоштовні онлайн-курси з отриманням сертифіката (елементи неформальної освіти)

Здобувач може обрати 1-2 курси на онлайн-платформах і протягом семестра, в якому заплановано курс, пройти їх, отримавши сертифікат. Після цього викладач проводить опитування та дає практичне завдання і аналізує якість отриманих знань, що дає змогу здобувачеві отримати до 12 додаткових балів до загальної оцінки. За проходження англійських курсів та таких, що безпосередньо стосуються теми курсу, здобувач може отримати по 6 балів.

Платформа	Назва	Посилання	Розробники	Кількість балів
Prometheus.org.ua	Наукова комунікація в цифрову епоху	https://goo.su/7a30	Ірина Тихонкова, НаУКМА	5
	Цифрові комунікації в глобальному просторі	https://goo.su/6nx	Освітній проект IT Arts.	5
	Word та Excel: інструменти і лайфхаки.	https://goo.su/6Nyi	ДНУ імені Олеся Гончара	5
	Академічна доброчесність для викладачів	https://goo.su/7a33	Ольга Бершадська, Яна Чапайло, НаУКМА	5
Vum.online	Академічна доброчесність в університеті	https://goo.su/7a32	Сергій Квіт, Світлана Чуканова	5
Coursera.org	Creating designs using Canva.	https://goo.su/6NyD	Saheli Basu	6
	Good with Words: Writing and Editing	https://goo.su/6NYF	Patrick Berry, University of Michigan	6

9. Розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточний та/або періодичний контроль									
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3		Підсумковий контроль	Загальна підсумкова оцінка (сума балів)
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8		
10	10	10	10	10	10	10	10	20	100

10. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Рекомендована література

Основна література

1. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: ДСТУ 8302:2015. Нац. стандарт України. Вид. офіц. Введ. з 01.07.2016. К.: крНДНЦ, 2016. – 16 с. – (Інформація та документація).
2. Ботвина Н. В. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови : навч. посіб. К. : АртЕК, 1998. – 192 с.
3. Етичний кодекс ученого України [проект]. К.: Видавничий дім «Академперіодика» НАН України, 2009. 16 с.
4. Колоїз Ж. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.

5. Кравчук О. В. Вплив інформаційного середовища на процес формування основ комп'ютерної грамотності у майбутніх учителів початкових класів. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. №22. 2007. С. 44-48.
6. Кравчук О. В. Конструювання змісту та відбір форм вивчення студентами спецкурсу „Застосування комп'ютерних програм на уроках з курсу „Я і Україна ““. <https://goo.su/C9Ghp>
7. Мацько Л. І. Культура української фахової мови : навч. посіб. / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. К. : ВЦ «Академія», 2007. 360 с.
8. Мацько Л. І. Стилїстика української мови : підруч. К. : Вища шк., 2003. 462 с.
9. Непийвода Н. Ф. Мова науково-технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект) К. : ТОВ «Міжнар. фін. агенція», 1997. 304 с.
10. Ревуцька С. К. Курс лекцій з дисципліни «Академічне письмо». ДНУЕТ ім. М. Туган-Барановського. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2018. 81 с.
11. Селігей О. П. Науковий стиль української мови: ресурси оновлення / О. П. Селігей // Мовознавство. 2006. № 2–3. С. 174–186.
12. Семенов О. М. Культура наукової української мови : підруч. / О. М. Семенов. К. : Академія, 2010. 216 с.
13. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація. Навч.-метод. посібник. К.:2008. 184 с.
14. Хайчіна Ю. М. Методично рекомендований алгоритм написання тез доповідей. Методичні рекомендації. Кременчук, 2014. 31 с.

Додаткова література

1. Бабич Н.Д. Практична стилїстика і культура української мови. Львів: Світ, 2003. 432 с.
2. Бойко Р.В. Без компіляцій і плагіату! Бюлетень ВАК України. К., 2008. No 12. – С. 11–13.
3. Добко Т. Академічна культура як необхідна передумова ефективного управління сучасним університетом в умовах автономії. Дух і літера. Спец. вип. «Університетська автономія». К., 2008. No 19. С. 93–102.
4. Євсєєва Г.П. Основні вимоги до якісного оформлення наукових публікацій
5. Єрмоленко С.Я. Науковий стиль. Українська мова: Енциклопедія. 3-тє вид., змін, і допов. К., 2007. С 421, 422.
6. Женченко М.І. Оформлення публікацій у наукових журналах і збірниках: вимоги стандартів та видавничі реалії (на прикладі наукових видань НАН України). Наука України у світовому інформаційному просторі. К.: Академперіодика, 2011. Вип. 5. С. 125–136.
7. Колісніченко Е. В. Основи наукових досліджень. Опорний конспект лекцій. Суми, 2012. 83 с.
8. Культура української мови: Довідник / За ред. В.М. Русанівського. К.: Либідь, 1990. - 302 с.
9. Культура фахового мовлення: Навч. посіб. За ред. Н.Д. Бабич. Чернівці: Книги ХХ ст., 2005. 572 с.

10. Позднякова Т. Візуалізація та структурування інформації за допомогою ментальних карт на уроках біології: [науково-методичний посібник]. Рівне: РОШПО, 2018. 50 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. Академічне письмо та бібліографія - Головна. – Назва з екрану. – Режим доступу: <https://cutt.ly/mzsX0OU>
2. Маслак А. Scrivener как основной инструмент работы с текстом // [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://cutt.ly/djb22k5>
3. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах: методичні рекомендації / Автори-укладачі: О. Боженко, Ю. Корян, М. Федорець. Київ: УБА, 2016. Електрон.вид. 117 с. Режим доступу: <https://cutt.ly/Pl4P4q4>
4. Пан бібліотекар. Блог про бібліотечну справу та інформаційні технології. – Назва з екрану. – Режим доступу: <https://cutt.ly/PzsXM2b>
5. Про Етичний кодекс ученого України. – Назва з екрану. – Режим доступу: <https://cutt.ly/UzsXBuy>
6. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP)-Американські Ради. Режим доступу: <http://www.saiup.org.ua/>
7. Рекомендації з оформлення посилань в наукових роботах: DSpace. Режим доступу: ela.kpi.ua/handle/123456789/16051
8. Рекомендації до пошуку наукової інформації за допомогою інтернет-ресурсів. Режим доступу: <https://cutt.ly/fzsXXVP>
9. Фундаментальні цінності академічної доброчесності / Пер. з англ. Міжнародний центр академічної доброчесності. 2019. 32 с. Ел. Ресурс. Режим доступу: <https://cutt.ly/Kl4AhGy>
10. Шахбазян К. С. Застосування в наукових публікаціях цитат із опублікованих творів, права на які належать іншим авторам. Ел. Ресурс. Режим доступу: <https://cutt.ly/vzsV1a0>
11. Шліхта Н., Шліхта І. Основи академічного письма. Методичні рекомендації та програма курсу. Ел. Ресурс. Режим доступу: <https://cutt.ly/6l4ASXl>